

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Diatribai De Primis Veteris Frisiae Apostolis, Sive
Dissertationes, quibus eoru[m] anni, actus, res,
personae, loca, tempora in eorundem actis occurrentia,
discutiuntur, illustrantur, erroresque ab ...**

Bosschaerts, Willibrord

Mechliniae, 1650

16. De eius nominibus eorumque variatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10958

thorum Ultraiectum vrbs fuerit, verisimile est prius vel tanquam urbem siue oppidum claruisse, & quidem ob aquas Rhenanas mercatu nobile. Huius verisimilitudinem adiudicant nobis dicti Hortensius & Heda supra. Quando autem cœperit habitari, nimis incertum, aut quando vrbs facta, præter superiores opiniones nihil restat quod adferam.

DISSERTATIO XVI.

De eius nominibus eorumque variatione.

Sicuti Prouinciæ sæpe vocabula variarunt, ita & vrbes siue oppida, idque varijs ex occasionibus: vt à situ, conditore, instauratore, victore, Dominatore &c. Antoninam ab initio urbem eam fuisse appellatam, apud Authores constare asserit Hortensius & sic vocatam esse reliqui Authores tanquam certum habent. Vnicus quem vidi Pontus Heuterus lib. 2. De veteri & nouo Belgio cap. 9. dubius est hisce verbis: *Lambertus Hortensius aliquando dictum vult Ultraiectum Antoninam, sed id mihi rationibus non satis firmis, nec recepti Scriptoris testimonio comprobatur.*

Admisso Antoninam nonnumquam dictum, varietas rursus est à quonam illud nomen profluxerit Hortensius vero propius esse censer ab Antonio Triumviro Cæsaris Iulij in Galliis collegæ, de quo supra. Heda verosimilius putat nomen istud sortitum ab Antonia Drusi coniuge: aut ab Antonia vxore L. Domitij ex Octauia sorore Augusti genita: aut Antonia matre Claudij filii Drusi Germanici, veluti ab Agrippina, Colonia Agrippina: à Druso eius patre, fossa Druliana: à Flauio Fratre Arminij Fleuum Castrum: à Vipsania Marci Agrippæ filia, Vespæ: ab Al-

H 2.

phego

phago, Alphen: ab Aspernate, Asperen: à Vetere, Castra vetera, licet Castra vetera fuere tempore Caesaris & cetera id genus nomina sortita, quorū adhuc sunt vestigia, inquit idem.

Certum est posteriori tempore dictum fuisse Traiectum, Vitraiectum, Wiltaburgum, Viltaburgum, Wultaburgum, quae quatuor idem non esse existimo, nec ab eodem fonte, quamuis incerto ortu. Wiltaburgum dictum volunt à Wiltis, qui Bataviam cum vicinis ditionibus eiectis Romanis occuparint, & Traiecti arcem aedificarint vel infederint à se sic vocatam. Verum hoc refellit Heda: quare Traiectum mavult Vlpium potius quam Wiltorum dici: Wiltos enim, qui & Sclavi seu Velatabi dicuntur, vna cum Saxonibus incursiones illuc fecisse non abnegat, sed pedem fixisse inficiatur. Doufa tamen l. 6. Annal. tenet Wiltos in Batavicis confedisse & arces cōdidisse. de ea origine hanc adfert censurā Heuterus supra: *Sunt inquit, qui Vitraiectum dictum volunt à Wilt ac Drecht / quod Wiltorum olim gens Bataviā cum vicinis ditionibus eiectis Romanis occupavit. Verum id quidē esse, sed unde venerint discere nondū potui. Suffrido enim nec hīc fido. Sunt enim qui eos, non sine probabili coniectura, è vocis etymo desumpta hac de causa vocatos Wiltos velint, quod unde venissent nemini constaret, ac si dicas Wilt-volck / quod significat homines siluestres ac ignotos. Drecht veteri Gallorum lingua oppidum significare volunt, ac proinde sonare Wiltodrecht Wiltorum urbem affirmant, corruptumq; id primum in Drecht, ac tandem in Utrecht. Petrus Bertius affirmat Drecht siue Crecht Batavis significare forum. Vnde Haestrecht / Herendrecht / Papendrecht / Barendrecht &c. Indeque oppidum Vitraiectum nominari, vt in Italia forum Cornelij, Iulij, Liuij. Vnde autem nomen Vitraiectum siue Drecht quod modo retinet, originem nanciscatur, pariter est incertum. Vnam opinio-*

opinionem iam diximus. Aliorum est qui Vlpianam Tricesimam legionem, vbi nunc est Ultraiectum, olim hibernantem, ac à Ptolomeo memoratam, nomen Ultraiecto dedisse autumant, facillè duabus vocibus, aliquot elisis litteris in vnum coeuntibus ac ex Vlpia tricesima **Utrecht** ac **Wtrecht** conficientes. Et hinc etiam aliqui nomē Vtricesium Ultraiecto cudunt, sed abusiue. Heda suprâ verius credit ab Vlpio Traiano Augusto instauratore Ultraiectum quasi Vlpium Traiectum fuisse nuncupatum. Illum enim, teste Sexto Aurelio, collapsam urbem ædificijs restaurasse, & iuxta Eutropium urbem trans Rhenum in Germania reparauisse, à quo & multa loca nomen sumpserunt, veluti forum Vlpium, forum Traianum Traianopolis & in Galliis circa Rhenum Colonia Traiana & Castra Vlpia quæ fuerunt legionis Tricesimæ apud Ptolomeum, vt in itinerario Antonini Imperatoris legitur. Addit tamen idem Heda, non abs re, Ultraiectum à Balderico Episcopo fuisse dictum, quasi Traiectum ultra Rhenum (mutatis scilicet nomine & originatione) quod urbem à Normannis euersam ad Rhenum instaurarit, Rhenumque ponte strauerit. Hortensius Ultraiectum, siue Traiectum (quod Gallicam vocem esse interpretatur Beda) à traijciendo vocatam esse existimat: nam cum ostium Rheni mercatorum frequentiam esset nobile, compendio in Gallias & obiectas Oceano insulas prono alueo inde soluentibus traiectus cursusque patebat, qui postea in Leccæ ripam miliare ab urbe submotus, pristinum vocabulum & usum retinet. Nihilominus repudiat illam nomenclaturam Petrus Montanus, eo quod, inquit, Wultaburgum ad Rheni ripam supra Traiectum ad duo vel amplius passuum millia sedisse, res ipsa loquatur.

Vanè commentatur quidam Amandus Zirczeus Ultra-

H 3 iectum

iectum esse natum siue extractum ex Traiecto (ad Mosam scilicet) ac inde dici **Wrecht** quasi **Wnt Trecht** id est ex (**Wt**) aut extractum & quasi extensum ex **Trecht**, ad Mosam. Certè talem Patrem, Matrem, talè genituram, educturam numquam agnouit nobile Ultraiectum. Et vnde habet Traiectum Mosæ esse prius & antiquius Ultraiecto? Ego contrarium potius adstruxero.

Non à vero abiturus mihi videtur, qui **Wrecht** opinaretur sonare & idem esse, quod **Outrecht** id est vetus Traiectum respectu Traiecti ad Mosam natu iunioris. nam in antiquis diplomatibus Imperatorum & Principum, quæ profert Heda per plura sæcula, quod modo vocatur Traiectum, sæpissimè & ordinarie appellatur vetus Traiectum, numquam Ultraiectum. Vnde meritò suspicari est ex **Outrecht** fluxisse **Wrecht** molliori nomenclaturâ aut (forsàn à Gallis) **Outrecht** / & inde Ultraiectum & **Wrecht**.

Quidquid de dictis opinionibus sit (nam plus immorari non lubet ne cum Aristophanæo Socrate audiam *ιερευς τῶν λεπτάτων λήρων*, (id est Sacerdos tenuissimarum nugarum) modo appellatur Traiectum, Ultraiectum, & ad distinctionem Traiecti ad Mosam, Traiectum ad Rhenum, Rhentraiectum, Traiectum inferius. quarum urbium distinctionem optandum solertius obseruassent externi nostratium rerum Scriptores, loca eorumq; Episcopos, res gestas, præ ignorantia confundentium non sine Alitheæ vulnere, vt Volaterranus Commentariorum lib. 7. aiens Sanctum Lambertum & Sanctum Seruatium fuisse Episcopos Ultraiectinos: & Texera S. Seruatium transtulisse sedem Tungrorum Ultraiectum.